

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. I. An & qualiter ignorantia legis excuset à pœna legis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

quisito, seu possideri cepto, quæ postrema proprie dicuntur *pœna*, ut docet Thomas Sanchez l. 3. de matrim. D. 53. n. 8. quibus positus, loquendò generatim: *Lex pœnalis* est, quæ transgressoribus statuit pœnam in odium delicti contra legem commissi, ut notavimus n. 256. ex communi. Nam & actus puniendi, seu puniatio delicti, est actus legis proprie dictæ, secundùm dicta n. 1152. Dupliciter autem fieri potest, quòd lex imponat pœnam. 1. simul obligandò naturaliter ad actum sub lege positum; 2. solùm obligandò naturaliter ad sustinendam pœnam. In hoc secundo *lex* erit *merè pœnalis*; in primo, *pœnalis mixta*, nimirum constituens & actum, & pœnam sub obligatione naturali, seu conscientiæ, ut diximus n. 256. *Leges* autem *merè pœnales*, esse proprie leges, constat ex n. cit. & seqq. tum etiam n. 313.

1195. Præter hæc not. 1. quòd lex, quæ transgressoribus statuit pœnam *spiritualem*, sit *mixta*, nimirum obligans naturaliter non tantùm ad pœnam, sed etiam actum immediatè positum sub lege, ut dictum est n. 256. Not. 2. quosdam velle, legem, quæ transgressoribus statuit pœnam gravem *solum temporalem*, adhuc esse legem *pœnalem mixtam*, nimirum naturaliter obligantem non tantùm ad pœnam, sed etiam ad actum immediatè positum sub lege, ut constat ex n. 258. alios tunc esse *legem purè pœnalem*, ex n. 257. & seqq.

1196. Not. 3. ex hoc præcisè, quòd transgressioni statuatur pœna temporalis etiam gravis, non rectè argui, quòd Legislatoꝝ intendat graviter obligare ad actum immediatè positum sub lege, per n. 259. Similiter dicendum est, licet utatur in tali casu verbis immediatè directis ad actum, sed indifferentibus, non præceptivis, per n. 270. & seq. Secus, si simul utatur verbis præceptivis immediatè directis ad actum per dicta à n. 264.

1197. Not. 4. legem, quæ transgressioni statuit pœnam merè temporalem, quin utatur verbis præceptivis immediatè directis ad actum sub lege directè positum, esse *merè pœnalem*. Tunc enim naturaliter non obligat nisi ad solam pœnam tolerandam, ut constat ex *preced. num.* Secus est, si materia sit gravis, & pœna statuta per verba præceptiva, immediatè directæ

ad actum, juxta dicta n. 297. his præmissis:

§. I.

An & qualiter ignorantia legis excuset à pœna legis?

Cùm res, quæ culpâ caret, in damnum 1198. verti non debeat, c. *Cognoscentes*, de *constitut.* 1. ignorantia, quæ excusat à culpa, etiam excusat à pœna ipso facto cæteroquin per legem imposita. Pœna enim est *propter delictum*, non merè materiale, sed *imputabile operanti*. Ex hoc collig. 1. eum, qui legem violat ex invincibili, ac inculpabili legis ignorantia, non incurrere pœnam lege statutam transgredientibus illam; quia talis transgressio non est formaliter imputabilis ad culpam, ut constat ex dictis à n. 667.

Collig. 2. universaliter, ignorantiam, 1199. quæ excusat à culpa formaliter imputabili contra legem, etiam excusare à pœna legis; sic enim abest ratio culpæ, quam pœna supponit juxta n. cit. ubi etiam in sequentibus exposuimus, an, & qualiter ignorantia etiam vincibilis excuset à culpa; quo supposito resolvi potest altera etiam quæstio, an, & qualiter eadem excuset à pœna? Hinc fit, quòd etiam ignorantia facti excuset à pœna, ubi excusat à culpa. Unde Petrus *Clericum*, quem ignorat *esse talem*, percutiens, excommunicationem non incurrit, eò quòd *Clerici* percussio illi non fit imputabilis. Hæc responsio pariter est universalis, ut docet Covarruvias c. *alma mater* 1. p. 1. §. 10. n. 15. v. 11.

Pro ulteriori ejusdem materiæ notitia 1200. observandum. 1. opus extra statum libertatis secutum ex causâ voluntariè data (v. g. ex ignorantia culpabiliter inducta) non imputari ad novam malitiam, ultra malitiam causæ, id quod latè probavimus à n. 703. ita etiam P. Thomas Sanchez in *Decal.* l. 1. c. 16. n. 45. citans pro se D. Thomam in 4. *dist.* 17. q. 2. a. 2. q. 4. ad 2. Suarez, & Vasquez, dicentem, *esse hoc extra controversiam*.

Observandum 2. non tantùm habitualem ignorantiam, sed etiam actuaalem excusare à culpa, si nulla cogitatio operanti in mentem venerit eo tempore, quo

præceptum implere debet, *Si enim ea non veniente in mentem* (ait Sanchez *cit. c. 16. n. 5.*) *immemor juris, vel facti, præceptum transgrediatur, est oblitio invincibilis, & excusat*, prout etiam tenet Azor *p. 1. l. 1. c. 16. q. 3.*

1202. Observandum 3. quòd ignorantia solùm *venialiter* culpabilis, opus ex ea secutum ita minuat *quoad malitiam*, ut reddat illud solùm venialiter malum, licet, eâ ignorantia seclusâ, foret mortaliter malum; ita Sanchez *cit. c. 17.* quia tale opus, dum fit, non est voluntarium *in se*, sed *tantum in causa*, nimirum in negligentia culpabiliter admiffa, unde nata est ignorantia; ergo non potest habere aliam malitiam formaliter imputabilem, nisi negligentia; quia, ut ponitur, non habet ullum aliud voluntarium; sed malitia negligentia est solùm venialis.

1203. Observandum 4. ex communi plurimorum sententia, quos refert, & sequitur Sanchez *cit. n. 19.* peccatum ex ignorantia commissum contra præceptum juris humani, non esse mortale, *si ignorantia non sit crassa, vel affectata.* Ratio illorum est, quia non est intentio piæ matris Ecclesiæ bonas hujusmodi animas illaqueare tam hostili vinculo, & circumstantiâ ignorantia, etiam culpabilis, modo non sit crassa, vel lupina, aut affectata; & qualiscunque bona fides, attentâ simul conditione juris positivi, quod non habet esse tam strictum, ac jus naturale, & divinum, minuit gravitatem culpæ usque ad non mortale. V. Sanchez *cit. n. 20.*

1204. Observandum 5. non esse admittendam hanc regulam, quòd, *quoties quis rei illicitæ dat operam, effectus subsequens imputeretur ad culpam, nec ignorantia facti censeatur tunc inculpabilis, quantacunque diligentia adhibita fuerit*; ita Sanchez *cit. c. 16. n. 38.* quia talis res illicita potest *in ratione cause, inducentis ejusmodi effectum* esse omninò ignorata, ita, ut nulla circa effectum occurrat cogitatio, aut dubitandi ratio; aut si occurrit, ad eum evitandum potest moralis diligentia impendi, quo casu nec in se, nec in causa erit voluntarius.

1205. Observandum 6. quando Canon, aut lex imponit penam cum sequenti addito: *qui scienter hoc, vel illud fecerit*, ignorantiam, quantumcunque crassa sit, & lata,

excusare à pœna; rationem dat Thom. Sanchez *cit. à n. 30.* quia *dolus*, inquit, non probatur ex culpa lata, & ignorantia crassa. Leges autem tunc tacitè petunt *dolum* in transgressione, quoties actum puniunt tertio inferentem injuriam; quam mentem suam leges per hanc particulam *scienter* solent indicare; quia, cum nihil additur, desideratur crassa ignorantia secundum omnes; ergo quando addunt particulam *scienter*, amplius aliquid requirunt. Idem dicendum est, quando Canon dicit: *Si quis ausus fuerit.* Nam *audacia* importat temeritatem; vel cum Canon *presumentem* aliquid facere, vel *ausu temerario* facienti, penam imponit, & sic de omnibus alijs clausulis, quæ vel *dolum*, vel temeritatem insinuant.

Hinc colligunt aliqui Authores, percussorem ex lata culpa, & crassa ignorantia, hunc, quem percutit, ignorantem, esse *Clericum*, non incurrere excommunicationem, eò quòd existiment has Canonis particulas: *Si quis suadente diabolo, importare dolum*, non minùs, quàm illas: *si quis scienter*; Sic apud cit. Sanchez: Abbas, Tuschus, Alex: de Nævo, D. Antoninus, & alij: ipse tamen cum Decio, aliisque sentit oppositum, dicens: illa verba propterea esse apposita, ut declarent eam percussorem, quæ fit correctionis causâ, esse licitam. Hanc tamen explicationem non subsistere judicat Herdinck *in M. S. de legib. D. 3. §. 8. circa fin.* nam ejusmodi percussio, quæ fit *correctionis causâ*, se ipsam excipit à lege; cum non sit materia peccati mortalis. Hinc priorem sententiam judicat esse probabiliorē.

Ex hoc confirmari potest, quòd diximus *n. 1199.* quoties aliqua ignorantia excusat operantem à culpa, quam supponit pœna, per eandem ignorantiam eundem excusari ab ipsa pœna. Quare ubi ignorantia per culpam solùm levem induta, est venialiter tantum mala, eo ipso excusabit à pœna, quæ supponit actum mortaliter malum; & ubi pœna requirit culpam temerè, vel cum *presumptione* admiffam, non incurri penam, ubi per ignorantiam à culpa tollitur temeritas, vel præsumptio, & sic de alijs.

